

VILIUS VARIAKOJIS
(1912-1988)

Fizinio lavinimo mokytojas, stalo tenisininkas, krepšininkas, nusipelnęs sporto meistras, nusipelnęs treneris.

Gimė 1912 m. lapkričio 19 d. Rygoje, darbininkų išvykusių iš Lietuvos darbo ieškoti šeimoje. Prasidėjus I-ajam pasauliniam karui, tėvą mobilizavus į carinę kariuomenę, motina su Viliumi grįžo į tėviškę, į Aukštelkų k. (Radviliškio raj.). Čia prabėgo Viliaus vaikystė; čia baigė kaimyno seklyčioje atidarytą pradinę mokyklą. Čia, stebėdamas kaimo jaunuolių "grumtynes", susidomėjo sportu. 1977 m., prisimindamas sportinės karjeros pradžią, rašė: "Aš užaugau kaime (...), kai dar nebuvo jokios technikos, kai žmonės nuo ankstyvo ryto iki vėlyvo vakaro dirbo sunkiai, viską atlikdami rankomis. Ir kaip bebūtų keista, po sunkaus ir įtempto darbo dažnai vyrai susirinkdavo į

būrelius išbandyti jėgų. Kilnodavo sunkumus, lankstydavo pasagas, griaudavo ant žemės už ragų paėmę aviną, mėtydavo į tolį akmenis, vartydavosi ant skersinio. Tokios natūralios pratybos dažnai virsdavo varžybomis (...). Mes, vaikai, su pasigėrėjimu žiūrėdavome į tokius bernų linksmus, gyvus žaidimus". Vaikai bandydavo kartoti suaugusių veiksmus. Prisimena, kad, atvykęs tęsti mokslo į Radviliškio progimnaziją, jau buvo greičiausias, šokliausias, geriausiai žaidė kvadratą. Radviliškyje susidomėjo futbolu. Neturėdami tikro kamuolio, spardydamo iš gyvulių plaukų suveltą sviedinuką. Kasdien į mokyklą eidavo po 14 kilometrų. Stiprėjo fiziškai. Radviliškyje sportinį sąjūdį išjudino mokytojas Petras Biržys, vėliau žinomas "Pupų Dėdės" vardu. Tai jis nupirko pirmąjį tikrą kamuolį, tai jis skatino įvairias sportines varžybas, kurios be Viliaus neapsieidavo.

Persikėlęs į Šiaulių gimnaziją, taip pat visą laisvalaikį skyrė sportui. Žaidė futbolą, krepšinį, pasidarė medines "raketes", ant didesnio stalo su mergaičių numegztais tinkleliais pradėjo stalo teniso treniruotes ir varžybas. O krepšinis tapo toks populiarus, kad prieš šokių vakarus privalomą meninės saviveiklos programą pakeisdavo krepšinio varžybos.

Baigus gimnaziją, iškilo dilema: o kas toliau? Tėvas pasakė: "Daryk kaip išmanai, verskis kaip nori, sūnau. Bet pats žinai mūsų išteklius". Pasirinko Aukštuosius kūno kultūros kursus, stalo teniso ir krepšinio specialybę. Pradėjęs rimtai treniruotis, greit tapo šių sporto šakų rinktinii nariu. 1935 m. dvidešimt trejų metų studentas pirmą kartą atstovavo Lietuvai tarptautinėse stalo teniso varžybose Rygoje. O po to vienos po kitų tarptautinės varžybos – Prahoje (Čekoslovakija, 1936), Kaune (1936), Badene (Austrija, 1937), Rygoje (1937), Stokholme (Švedija, 1938), Londone (1938), Kaune (1938), Rygoje (1938), Tel Avive

(Palestina, 1939), Kaire (Egiptas, 1939). Iš tarptautinėse varžybose sužaistų 97 stalo teniso partijų laimėjo 64.

Lietuvos rinktinės sudėtyje žaidė ir tarptautinėse krepšinio varžybose Paryžiuje (1938), Taline (1938), Kaune (1938). Be tarptautinių, dalyvavo daugelyje Lietuvoje vykusių varžybų.

Baigęs mokslus, grįžo į Šiaulių gimnaziją, tik šį kartą kūno kultūros mokytoju. Čia išugdė nemažą būrį krepšinininkų, stalo tenisininkų.

Pokario metais atvyko į Panevėžį. 1947-1957 m. buvo I vidurinės mokyklos kūno kultūros mokytojas, 1951-1960 m. – vaikų sporto mokyklos direktorius, o 1969-1973 m. kūno kultūros ir sporto komiteto pirmininkas.

Pradėdamas darbą I-ojoje vidurinėje mokykloje, žinojo, kad direktorius matematikas Jonas Janulionis vertina tik tiksluosius mokslus. O kūno kultūra – vaikų žaidimai, "pilkės" spardymas – tik laiko gaišinimas. Sporto bazė buvo menka. Nedidelė, dar caro laikais statyta nekūrenama sporto salė, netenkino būtiniausių poreikių. Su mokiniais ir kolegomis rengė sporto aikšteles, bėgimo takus, įsigijo kamuolių, stalo teniso inventoriaus. Rodydamas asmeninį pavyzdį, ugdė krepšininikus, stalo tenisinikus. Nepamiršo ir kitų sporto šakų. I vidurinės mokyklos komandos buvo nepralenkiamos miesto varžybose. Sportavo beveik visi mokiniai. Krepšinio komandų buvo keliskart daugiau negu klasių. O varžybos tęsėsi visus mokslo metus. Vasaros atostogų metu sporto aikštynas taip pat buvo pilni žaidžiančių mokinių. Jo treniruojama mokinių komanda (R. Sargūnas, A. Matačiūnas, A. Butkūnas, J. Žičkus ir kt.) 1951 m. tapo "Spartako" draugijos TSRS čempionais. Pasirodžius pirmiesiems sportininkų pasiekimams, ir direktorius J. Janulionis pakeitė nuomonę apie sportą. Didelis V. Variakojo indėlis, kad mokyklos, kaip tada vadintam sporto kolektyvui pirmajam Lietuvoje buvo suteiktas

sporto klubo "Gintaras" vardas. Ne be pagrindo teigiama, kad Panevėžį pirma išgarsino krepšininkai, o tik po to J. Miltinio teatras, aktorius D. Banionis ir kt.

Dirbdamas vidurinėje, o vėliau sporto mokyklose, V. Variakojis išugdė visą plejadą žymių sportininkų. Jo auklėtiniai krepšininkai – A. Matačiūnas, R. Sargūnas, J. Žičkus, J. Balakauskas – žaidė reprezentacinėje "Žalgirio" komandoje. Stalo tenisininkai pelnė laurus sąjunginėse ir tarptautinėse varžybose: A. Kondrotaitė-Skarulienė – pasaulio pirmenybių aukso medalininkė, I. Bražiūnaitė-Gabrišūnienė – Europos vicečempionė, TSRS čempionu buvo V. Vaidžiulis.

O pats V. Variakojis ne tik treniravo jaunuosius, bet ir pats iki garbaus amžiaus aktyviai ir rezultatyviai sportavo. Statistikai teigia, kad jis aštuonis kartus buvo Lietuvos stalo teniso čempionas, 1950 m. buvo stipriausias TSRS. Yra sužaidęs per 500 oficialių krepšinio, 150 futbolo varžybų.

Jam buvo suteikti aukščiausi to meto sportiniai titulai: TSRS sporto meistras (1952), TSRS nusipelnęs treneris (1957), LTSR nusipelnęs kūno kultūros ir sporto darbuotojas (1964).

V. Variakojis išleido knygas – "Stalo tenisas" (1959), "Kartu su sportu" (1988). Pastarosios gale spaustuvė įrašė: "Kai knyga jau buvo atiduota spausdinti, 1988 m. kovo 2 d. autorius mirė". Mirė eidamas 76-uosius. Šioje autobiografinėje knygoje – ne tik jo, bet ir Lietuvos žaidimų sporto istorija. "Nuėjau ilgą gyvenimo kelią. Visko buvo. Ir nepelnytų pralaimėjimų, ir nepelnytos skriaudos, bet daug ką atpirko pergalių džiaugsmas, mokinių, auklėtinių laimėjimai ne tik sporte, bet ir visose gyvenimo srityse", - rašė baigdamas knygą V. Variakojis. Nors knyga išleista jau baigiantis sovietmečiui, bet autorius dar nedrįso atskleisti visų savo gyvenimo paslapčių. Kruopščiai parašy-

toje knygoje kažkur dingsta pirmieji pokario metai. 1989 m., jau nuvilnijus Sąjūdžio bangai, žurnalistas ir buvęs jo mokinys G. Pinigis "Panevėžio tiesoje" rašė: "Ar besulauksime antrojo įdomios knygos leidimo. Gerokai pilnesnio, kuriame būtų ir apie V. Variakojo politinio kalinio Sibire metus (...). Naujame leidime galėtų būti ir apie tai, kad sportas labai padėjo V. Variakojui Sibire, kur jis lagerio prižiūrėtojus mokė stalo teniso. Ir išmokė".